

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

**Projev
5. října 2023**

Projev předsedy Evropského účetního dvora Tonyho Murphyho

Představení výroční zprávy EÚD za rok 2022

Výbor pro rozpočtovou kontrolu Evropského parlamentu

5. října 2023

V případě rozdílů platí mluvený text.

Vážená paní předsedkyně,

vážené poslankyně, vážení poslanci,

vážený pane komisaři,

[vážený zástupce předsednictví Rady],

jsem rád, že zde dnes mohu být s vámi a prezentovat hlavní zjištění a ústřední sdělení výroční zprávy EÚD za rok 2022. Spolu se mnou je tu i můj vážený kolega a člen Účetního dvora Jan Gregor.

Dříve než přejdeme k těmto hlavním zjištěním a sdělením, bych rád zdůraznil význam naší výroční zprávy:

- zpráva je hlavním produktem EÚD, který vyžaduje značné úsilí a práci.
- jejím primárním cílem je určit oblasti, kde je potřeba zlepšení, a potenciální rizika ve všech oblastech činnosti EU.
- jejím obecným cílem, který doplňuje naši další probíhající auditní činnost, je podpořit proces udělování absolutoria a posílit důvěru občanů EU zlepšováním odpovědnosti a transparentnosti.

Prostřednictvím svých zjištění často upozorňujeme na výdaje, které nebyly provedeny v souladu s pravidly. Vyzdvihujeme také pozitivní aspekty: to, co funguje dobře.

Jaké jsou tedy hlavní závěry z naší výroční zprávy za rok 2022?

Letos jsme obdobně jako v předchozích letech dospěli k závěru, že účetní závěrka EU podává věrný a poctivý obraz o finanční situaci EU. Vydáváme čistý výrok o spolehlivosti účetní závěrky za rok 2022.

Celkové příjmy činily 245 miliard EUR, přičemž celková míra chyb nebyla významná (materiální). Opět tedy předkládáme čistý výrok. Je nutno podotknout, že náš výrok nezohledňuje „výpadky příjmů z DPH a cel“, neboť tyto částky nebyly zaúčtovány do příjmů.

Pokud jde o výdaje, dlouhodobý rozpočtový balíček EU zahrnuje víceletý finanční rámec a nástroj NextGenerationEU – NGEU. Financování NGEU z velké části spadá pod Nástroj pro oživení a odolnost, který používá jiný model provádění než víceletý finanční rámec. Předkládáme proto dva samostatné výroky o legalitě a správnosti výdajů za rok 2022: jeden o tradičních výdajích z rozpočtu EU a druhý o výdajích z Nástroje pro oživení a odolnost.

Začnu u výdajů z rozpočtu EU. Zde bych se rád zaměřil na náš výrok a zjištění.

Na základě našeho reprezentativního vzorku 760 operací jsme zaznamenali nárůst celkové míry nesrovnalostí na 4,2 % v roce 2022 z 3,0 % v roce 2021 (2,7 % v roce 2020). Vzhledem k rozsáhlému výskytu zjištěných chyb již čtvrtý rok po sobě vydáváme záporný výrok.

Při auditu rozpočtu EU rozlišujeme rozpočtové oblasti na základě rizika a klasifikujeme oblasti buď jako oblasti s vysokým rizikem, nebo jako oblasti s nízkým rizikem. Vzhledem k vývoji složení rozpočtu EU v průběhu času se podíl výdajů s vysokým rizikem v našem kontrolovaném základním souboru zvýšil na jasnou většinu 66 % (2021: 63,2 %).

U výdajů s vysokým rizikem se míra chyb odhaduje na 6,0 % (2021: 4,7 %). Tyto oblasti s vysokým rizikem zahrnují „Soudržnost“ i další oblasti politiky EU, jako je „Jednotný trh“, „Migrace“, „Bezpečnost“, „Sousedství“ a některé části oblasti „Přírodní zdroje“.

Naopak u výdajů s nízkým rizikem jsme odhadli, že míra chyb se pohybuje pod 2% prahem významnosti (materiality). Tato kategorie zahrnuje výdaje založené na nárocích, jako je přímá podpora zemědělcům, granty programu Erasmus pro studenty a platy a důchody úředníků EU.

Na základě těchto skutečností si můžete udělat představu o distribuci naší odhadované míry chyb. Nyní se soustředíme na konkrétní oblasti politiky, abychom ilustrovali typická zjištění, která přispívají k naší celkové míře chyb.

Začněme „Soudržností“, kde odhadujeme míru chyb na 6,4 % (ve srovnání s 3,6 % v roce 2021), což představuje meziročně téměř 80% nárůst. Tento nárůst je znepokojující nejen z hlediska politiky soudržnosti, ale také z důvodu příslušných potenciálních dopadů na jiné oddíly rozpočtu EU, včetně Nástroje pro oživení a odolnost, u nichž budou související investiční projekty z velké části replikovat výdaje typově odpovídající výdajům na soudržnost.

K naší odhadované míře chyb přispěly nejvíce nezpůsobilé náklady a porušování předpisů pro vnitřní trh, zejména nedodržování pravidel pro zadávání veřejných zakázek a státní podporu.

V oblasti „Soudržnosti“ se do značné míry spoléháme na práci vnitrostátních auditních orgánů. Za rok 2022 jsme zjistili, že objem auditními orgány předložených balíčků pro poskytnutí jistoty, které nesprávně vykázaly míru zbytkových chyb nižší než 2 %, vzrostl na 61 % (2021: 39 %), což je nejvyšší hodnota od doby, kdy jsme v roce 2017 začali tyto balíčky prověřovat. Důrazně upozorňujeme na přetrvávající nedostatky v práci těchto orgánů, které výrazně omezují rozsah, v němž se na ni můžeme spoléhat.

A nyní k další důležité výdajové oblasti, okruhu „Přírodní zdroje a životní prostředí“, zde odhadujeme, že míra chyb je významná (materiální) a dosahuje 2,2 % (2021: 1,8 %). Ačkoli míra chyb nebyla u přímých plateb, na něž připadá 66 % výdajů v této oblasti, významná (materiální), u ostatních výdajových kategorií (rozvoj venkova, tržní opatření, námořní doprava, rybolov, životní prostředí a opatření v oblasti klimatu) významná (materiální) zůstala.

Pokud jde o „Jednotný trh, inovace a digitální oblast“, zaznamenali jsme pokles významné (materiální) míry chyb ze 4,4 % v roce 2021 na 2,7 % v roce 2022. Hlavní iniciativou pro výzkum a inovace zůstává zejména program Horizont 2020. Toto snížení míry chyb je pozitivním trendem. Upozornili jsme na některá zjednodušení, která snížila administrativní zátěž příjemců a potenciálně omezila riziko chyb.

Pokud jde o typy zjištěných chyb, výskyt chyb byl nejvyšší u výdajů na výzkum a inovace, zejména v oblasti osobních nákladů.

Vzhledem k rostoucímu významu migrace a správy hranic v posledních letech zavedla EU ve víceletém finančním rámci na období 2021–2027 „okruh 4“ se zvláštním zaměřením na tyto oblasti politiky. Významná část výdajů v roce 2022 v tomto sektoru stále souvisela s dokončováním projektů a iniciativ zbývajících z víceletého finančního rámce na období 2014–2020.

Chyby jsme zjistili u téměř poloviny prověřovaných operací.

Nyní k okruhu „Sousedství a svět“. Téměř polovina kontrolovaných operací obsahovala chyby a navzdory omezením našeho vzorku naše zjištění u tohoto okruhu i nadále potvrzují vysoké riziko chyb.

V neposlední řadě se dostáváme k okruhu „Správa“. Stejně jako v předchozích letech jsme dospěli k závěru, že míra chyb v tomto okruhu zůstává nevýznamná (nemateriální).

To v podstatě shrnuje výsledky naší auditní práce u rozpočtových výdajů provedené v souvislosti výroční zprávou za rok 2022. Vidíme nárůst celkové míry chyb ve výdajích z rozpočtu EU, zejména v oblasti „Soudržnosti“, na niž v současné době připadá 40 % celkových rozpočtových výdajů.

Dámy a pánové,

nyní bych rád pojednal o auditu výdajů z Nástroje pro oživení a odolnost: těch se týká druhý výrok, který o výdajích vydáváme a jenž je nutný vzhledem k odlišnému modelu provádění Nástroje pro oživení a odolnost ve srovnání s výdaji z rozpočtu EU v rámci víceletého finančního rámce.

Je důležité mít na paměti, že Nástroj pro oživení a odolnost je koncipován jako nástroj dočasné reakce na krizi, který usnadňuje rychlé vyplácení finančních prostředků na podporu hospodářského oživení členských států.

Ačkoli pokrok u tohoto nástroje je pomalejší, než se očekávalo, 11 členských států obdrželo 13 grantových plateb v celkové výši 47 miliard EUR. Posuzovali jsme téměř všechny z 274 milníků a 37 cílů souvisejících s těmito 13 platbami. Naše posouzení vycházelo především z podmínky pro platby, tedy zajištění uspokojivého splnění milníků a cílů, a zároveň se ověřovalo dodržování klíčových kritérií způsobilosti stanovených v nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost.

Dospěli jsme k závěru, že u 15 milníků a cílů se vyskytly problémy se správností. Tyto problémy vyplývaly buď z neuspokojivého plnění, nebo z nedodržení podmínek způsobilosti. Během své práce jsme rovněž zjistili nedostatky v kontrolním systému Nástroje pro oživení a odolnost. Po zohlednění kvalitativního i kvantitativního hlediska vydáváme o výdajích Nástroje pro oživení a odolnost za rok 2022 výrok s výhradou. Vzhledem k odlišnému typu výdajového modelu Nástroje pro oživení a odolnost nemůžeme vyčíslit míru chyb způsobem, který by byl smysluplný nebo umožňoval přímé srovnání s mírou chyb v rámci víceletého finančního rámce.

V souvislosti s vývojem Nástroje pro oživení a odolnost zohledňujeme naléhavost situace, kdy vyhodnocování a schvalování plánů členských států pro provádění Nástroje pro oživení a odolnost muselo probíhat během pandemie. Při své auditní práci nicméně často zjišťujeme, že milníky a cíle jsou definovány neurčitě, což ztěžuje potvrzování jejich realizace.

Posuzování správnosti je tak pro nás stálou výzvou, neboť vyhodnocování kvalitativních výsledků vyžaduje větší míru úsudku, což vede k různým možným výkladům. Konstatujeme rovněž, že metodika Komise pro pozastavování plateb, která je kritickým aspektem nástroje, je subjektivní a závisí na úsudcích. Různé závěry a výklady, které Nástroj pro oživení a odolnost kvůli subjektivním úsudkům umožňuje, zdůrazňují nedostatky jeho obecné koncepce. Je rovněž důležité podotknout, že tato omezení při hodnocení kvalitativních faktorů přispěla k formulaci našeho výroku s výhradou.

Náš audit souladu s předpisy týkající se správnosti výdajů z Nástroje pro oživení a odolnost je pouze jedním z aspektů komplexního souboru pracovních úkonů, které při posuzování tohoto nového nástroje provádíme.

Do konce září 2023 bylo vyplaceno pouze přibližně 31 % celkových finančních prostředků, které mohou být rozděleny prostřednictvím grantů, a pokud zahrneme i půjčky členským státům, bylo to 21 %. Zatím jsme se tedy nedostali do bodu, v němž bychom mohli celkovou výkonnost nástroje uceleně vyhodnotit. Až s kombinací

výsledků našich ročních auditů souladu a probíhajících i plánovaných auditů výkonnosti budeme moci výkonnost Nástroje pro oživení a odolnost komplexně posoudit.

Dále jsme již vydali zprávy o auditu, které poukazují na nedostatky a obavy týkající se koncepce a raných fází provádění Nástroje pro oživení a odolnost. V jedné takové zprávě o koncepci kontrolního systému Komise pro Nástroj pro oživení a odolnost jsme poukázali na nedostatek jistoty a vyvozování odpovědnosti na úrovni EU; zejména jsme vyjádřili obavy ohledně toho, zda investiční projekty financované z Nástroje pro oživení a odolnost jsou v souladu s pravidly EU i vnitrostátními pravidly, jako jsou pravidla pro zadávání veřejných zakázek a pro státní podporu. Při posuzování žádostí členských států o platby, které provádí Komise, se soulad s těmito nařízeními systematicky neověřuje.

Naše obavy ohledně nedostatků týkajících se jistoty rostou, když se podíváme na výsledky práce v oblasti soudržnosti pro výroční zprávu za rok 2022, kde jsme meziročně zjistili 80% nárůst míry chyb. Projekty financované prostřednictvím programů soudržnosti se často podobají projektům financovaným z Nástroje pro oživení a odolnost. V rámci Nástroje pro oživení a odolnost tedy existuje kritické riziko pro finanční zájmy EU, nebudou-li tato pravidla systematicky kontrolována na všech úrovních. Toto riziko bude v budoucnu ještě výrazně zvyšovat s tím, jak se budoucí platby z Nástroje pro oživení a odolnost budou ve větší míře přesouvat k investičním projektům.

Dosud jsem se zaměřoval primárně na naši práci v oblasti souladu. Jsou zde však i jiné aspekty rozpočtu EU, které si zaslouží naši pozornost a v souvislosti s nimiž panují trvalé obavy.

Zbývající závazky z rozpočtu EU a grantového financování NGEU, které, nebudou-li zrušeny, představují budoucí dluhy, dosáhly na konci roku 2022 rekordní výše 453 miliard EUR. To představuje 33% nárůst zbývajících závazků, které v roce 2021 činily 342 miliard EUR, zejména v důsledku vyšší míry přidělování prostředků na závazky ve druhém roce provádění NGEU.

Tlak na zvýšení výdajů vytváří tlak na administrativní zdroje, což zvyšuje riziko chyb. Dále pokud se míra čerpání prostředků ve sdíleném řízení v letech 2024 a 2025 výrazně nezrychlí, pravděpodobnost zrušení závazků k prostředkům v pozdější fázi cyklu VFR se exponenciálně zvyšuje.

Je však třeba financovat i výdaje. Kromě financování prostřednictvím příspěvků členských států si EU rovněž půjčuje na trzích, zejména formou dlouhodobých dluhopisů zaručených rozpočtem EU. Výpůjčky byly zdrojem financování nástroje NGEU i finanční pomoci členským státům a třetím zemím. Tento dluh se na konci roku 2022 zvýšil na 344 miliard EUR (2021: 237 miliard EUR), a to hlavně kvůli novým

výpůjčkám pro nástroj NGEU, SURE a makrofinanční pomoc. Splácení výpůjček NGEU bude muset začít do roku 2028 a musí být dokončeno do roku 2058, jinými slovy: bude je muset splácet příští generace.

Naše výroční zpráva uvádí řadu dalších podrobných informací a zjištění, na něž bych dnes rád upozornil, čas mi to ale bohužel nedovoluje. Rád bych Vás však vyzval, abyste se začetli do ucelených zjištění uvedených v naší výroční zprávě a v dokumentu „Audit EU ve zkratce“, které jste obdrželi.

Závěrem mohu říci, že je velmi zřejmé, že prostor, v němž navigujeme rozpočet EU, se rozšiřuje jak z hlediska rozsahu, tak z hlediska složitosti. Dnes jsem se zabýval pouze částí tohoto prostoru a poukázal jsem na to, že ačkoli mnoho aspektů funguje dobře, EU se i nadále potýká se zásadními výzvami. Pro naši snahu tyto výzvy řešit je zásadní, abychom si uvědomili, že nejistota může přetrvávat a že mohou nastat situace, kdy se závěry budou rozcházet. Je však naprosto nezbytné, abychom postupovali společně a podporovali spolupráci s cílem vybudovat lepší a udržitelnější Evropu.

Děkuji Vám za pozornost.